herpy

DRZEWOŁAZY

Lovely Poison Frog

Phyllobates lugubris

Phyllobates lugubris to mały, czarny drzewołaz o długości 19-24 mm z dwoma żółtymi, złotymi lub pomarańczowymi pasami wzdłuż grzbietu. Żyje na dnie lasu w nizinnym lesie deszczowym po karaibskiej stronie Ameryki Środkowej, od Nikaragui po Panamę. Od czasu do czasu pojawia się w handlu, ale wiedza o jego hodowli jest skąpa.

Rodzina: Dendrobatidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**19-24 mm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**10-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 45 × 45 cm** D × S × W dla 3 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**21-25 °C**
Temperatura w nocy	**18-21 °C**
Wilgotność	**80-100%**
Woda	**Miska z wodą** głębokość 1-3 cm
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki noszone do wody**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Liczba jaj w zniesieniu	**7-21**
Okres larwalny	**45-80 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Pilnuje jaj i nosi kijanki**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Phyllobates lugubris to mały, krępy drzewołaz. Samce mierzą 19-21 mm, samice 21-24 mm, więc samica jest większa. Barwa podstawowa jest czarna, z dwoma pasami biegnącymi wzdłuż grzbietu od pyska do tylnych kończyn. Pasy są zwykle jasnożółte, złociste lub pomarańczowe. Kończyny są często marmurkowane na żółto lub zielonkawożółto, a brzuch jest tak gęsto marmurkowany czernią, że wydaje się niemal całkiem czarny.

Dawniej do tego gatunku zaliczano też żaby z pacyficznej strony Kostaryki i Panamy. Obecnie należą one do *Phyllobates vittatus*, bliskiego krewniaka. Oba gatunki tworzą razem w obrębie rodzaju grupę *P. lugubris*, natomiast *Phyllobates terribilis*, *Phyllobates bicolor* i *Phyllobates aurotaenia* należą do grupy *P. bicolor*.

Trucizna skórna jest słaba. Kolumbijskie gatunki z tego rodzaju należą do najbardziej toksycznych żab na świecie, ale *P. lugubris* pobiera z pożywienia niewiele toksyn, choć zjada te same mrówki i roztocza co inne drzewołazy. Skóra zawiera niewielkie ilości nielicznych alkaloidów, a batrachotoksyny u tego gatunku nie stwierdzono. Toksyny pochodzą z pożywienia w naturze, a zwierzęta z hodowli w ogóle ich nie mają. Mimo to po kontakcie ze zwierzętami odłowionymi z natury umyj ręce.

Wiedza o tym gatunku w niewoli jest skąpa. Wymiary podane w ramce zmierzono u dzikich osobników; długość życia, liczba jaj i czas rozwoju kijanek zostały zapożyczone od *P. vittatus* i są przybliżone.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

Występowanie i środowisko

Phyllobates lugubris żyje po karaibskiej stronie Ameryki Środkowej, od południowo-wschodniej Nikaragui przez karaibskie niziny Kostaryki po północno-zachodnią Panamę, gdzie występuje między innymi w prowincji Bocas del Toro. Znane jest też pojedyncze stanowisko tuż na zachód od Kanału Panamskiego.

Gatunek występuje od 10 m do około 600 m n.p.m. Populacje z pacyficznej strony, dawniej do niego zaliczane, należą obecnie do *Phyllobates vittatus*. Gatunek występuje na kilku obszarach chronionych.

> **Naturalny zasięg:** Nikaragua, Kostaryka i Panama.

ŚRODOWISKO

Phyllobates lugubris żyje w wilgotnym nizinnym lesie deszczowym oraz na skrajach lasu na najniższych zboczach górskich, do około 600 m. Spotyka się go także w lasach wtórnych i na plantacjach. Żaba jest aktywna w dzień i żyje na ziemi w ściółce liściowej. Dorosłe osobniki często widuje się przy kamienistych odcinkach leśnych strumieni, gdzie samce siedzą ukryte wśród roślin i nawołują. W Bocas del Toro żyje obok *Oophaga pumilio* i maleńkiego *Andinobates claudiae*.

Klimat jest ciepły i wilgotny przez cały rok, bez chłodnego okresu, a dzień trwa przez cały rok około 12 godzin.

Zagrożeniem są utrata lasów, zanieczyszczenie środowiska i nielegalne odłowy. Grzyb *Batrachochytrium dendrobatidis* wykryto u okazów muzealnych, ale jego znaczenie dla dzikich populacji jest nieznane.

Hodowla

TERRARIUM

Wiedza o hodowli *Phyllobates lugubris* jest skąpa. Najbliższy krewniak, *Phyllobates vittatus*, jest znacznie lepiej poznany w niewoli i żyje w tego samego typu lesie po pacyficznej stronie Kostaryki, dlatego podane tu wartości zapożyczono od niego. *Oophaga pumilio* i *Dendrobates auratus* żyją w tych samych lasach co *P. lugubris* i mają podobne wymagania.

Dwa lub trzy osobniki potrzebują terrarium o wymiarach co najmniej 60 × 45 × 45 cm. Żaba trzyma się ziemi, więc powierzchnia dna liczy się bardziej niż wysokość. Dno buduje się z warstwy drenażowej z keramzytu, przykrytej siatką lub włókniną, oraz wilgotnego, przepuszczalnego podłoża z cienką warstwą mchu i grubą warstwą liści. Zwierzęta potrzebują wielu kryjówek: rurek z kory korkowej, połówek łupin kokosa, korzeni i gęstych roślin przy dnie. Tło z włókna kokosowego lub korka z mchem daje dodatkową powierzchnię.

Skoczogonki i równonogi w podłożu zjadają resztki i pleśń. Wentylacja powinna zapewniać niewielką wymianę powietrza, nie wysuszając terrarium. Nie trzymaj tego gatunku razem z *P. vittatus*, ponieważ oba gatunki mogą się krzyżować.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

TEMPERATURA

Temperatura w dzień powinna wynosić 21-25 °C, a w nocy 18-21 °C, tak jak u *Phyllobates vittatus*. Drzewołazy są bardzo wrażliwe na ciepło: należy unikać temperatur powyżej 27 °C, a kilka godzin w okolicach 29 °C może być śmiertelne. Terrarium nie może więc stać w słońcu ani blisko źródła ciepła, a oświetlenie nie może go nagrzewać.

Nie ma okresu zimowego spoczynku i gatunek nie potrzebuje chłodnego okresu. Wystarczy niewielki spadek temperatury w nocy. Mierz temperaturę termometrem cyfrowym przy samym dnie, gdzie przebywają żaby.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić 80-100 %, a podłoże i ściółka liściowa muszą być zawsze wilgotne. Dokładnie zraszaj terrarium 1-2 razy dziennie wodą deszczową, wodą z odwróconej osmozy lub wodą odchlorowaną albo zastosuj system deszczujący lub mgłowy. Powierzchnia może w ciągu dnia lekko przeschnąć, żeby powietrze nie stało w miejscu.

Gdy jest zbyt sucho, żaby chowają się w kryjówkach i stają się mniej aktywne, a mogą się też odwodnić. Wentylacja jest ważna, ponieważ stojące, nasycone wilgocią powietrze sprzyja rozwojowi pleśni i bakterii. Rośliny i gruba warstwa liści najdłużej utrzymują wilgoć.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

Dorosłe żaby nie piją, lecz wchłaniają wodę przez skórę, i wystarczy płytka miska z 1-3 cm wody. *Phyllobates vittatus* chętnie korzysta z niewielkiej części wodnej, a w naturze kijanki są przenoszone do strumieni. Użyj płaskiej miski z rampą z kamieni, żeby zwierzęta mogły łatwo wyjść. Wymieniaj wodę co drugi dzień.

Woda powinna być deszczowa, z odwróconej osmozy lub odchlorowana z kranu; płazy wchłaniają substancje przez skórę, więc unikaj chloru i mydła. Kijanki odchowuje się w małych pojemnikach z wodą tego samego rodzaju, bez filtra i z częstymi podmianami wody.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek żyje na dnie lasu, gdzie światło jest przytłumione, a konieczność stosowania UVB nie została udokumentowana. Słaba lampa UVB w strefie Fergusona 1 jest opcjonalna; zawsze zapewnij wtedy cień. Oświetlenie ma przede wszystkim dawać roślinom wystarczająco dużo światła do wzrostu: LED lub T5 przez 10-12 godzin dziennie.

Oświetlenie nie może nagrzewać terrarium. Światło powinno być równomierne, bez jaskrawych plam, tak aby żaby zawsze mogły schronić się w cieniu.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Phyllobates lugubris w naturze zjada głównie mrówki i roztocza. W terrarium podaje się drobne stawonogi: bezskrzydłe muszki owocowe (*Drosophila melanogaster*), skoczogonki, małe równonogi i świeżo wyklute świerszcze. Ofiara powinna mieć poniżej 3 mm długości.

Karm dorosłe żaby co drugi dzień taką ilością, aby wszystko zostało zjedzone w ciągu kilku godzin. Opylaj wszystkie owady karmowe preparatem witaminowo-mineralnym. Skoczogonki i muszki owocowe można hodować we własnych kulturach, żeby pokarm był zawsze dostępny.

Świeżo przeobrażone młode potrzebują najmniejszych skoczogonków i muszek owocowych.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek jest aktywny w dzień i żyje ukryty wśród liści i roślin. Samce nawołują z ukrytych miejsc i bronią swojego terytorium przed innymi samcami, więc kilka samców w jednym terrarium może powodować stres. Najbezpieczniejsza jest para lub mała grupa z przewagą samic; *Phyllobates vittatus* dobrze radzi sobie zarówno w parach, jak i w grupach.

Żab nie należy brać do ręki, chyba że trzeba je przenieść. Skóra jest delikatna, a mydło i krem na dłoniach mogą im zaszkodzić. Jeśli musisz przenieść zwierzę, użyj wilgotnego plastikowego pojemnika. Gatunek jest często na początku płochliwy i pokazuje się dopiero, gdy poczuje się bezpiecznie.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce mierzą 19-21 mm, a samice 21-24 mm, więc samica jest większa i ma bardziej zaokrąglone ciało. Nawołuje tylko samiec. Wiek osiągania dojrzałości płciowej nie został udokumentowany; *Phyllobates vittatus* dojrzewa w wieku 8-10 miesięcy. Parę najłatwiej uzyskać, odchowując razem kilka młodych.

GODY I KOPULACJA

Samiec znajduje ukryte miejsce, często wśród roślin blisko wody, i stamtąd przywołuje samicę. Gody odbywają się na lądzie, w kryjówce. Sposób stymulowania godów w terrarium nie został dla tego gatunku udokumentowany; stała kryjówka, spokój i stabilna wilgotność to najlepsze warunki, a deszcz lub intensywne zraszanie mogą pobudzić samce do nawoływania.

Nie przenoś zwierząt częściej, niż to konieczne. Zapewnij parze stałą kryjówkę z przytłumionym światłem i strefę z wilgotnymi liśćmi.

JAJA I KIJANKI

Samica składa jaja na suchych liściach. Liczba jaj nie została dla tego gatunku udokumentowana; wartość podana w ramce, 7-21 jaj, jest zapożyczona od *Phyllobates vittatus* i prawdopodobnie zawyżona dla mniejszego *P. lugubris*. Samiec opiekuje się zniesieniem i utrzymuje je wilgotne, siadając na nim i oddając wodę z ciała.

Gdy jaja się wyklują, samiec przenosi kijanki na grzbiecie do strumieni. W terrarium powinna być mała miska z wodą, w której może je złożyć, albo można wyjąć zniesienie i odchowywać kijanki osobno w małych pojemnikach. Karmi się je drobnym pokarmem dla kijanek w małych porcjach, a wodę regularnie się wymienia.

METAMORFOZA

Czas inkubacji nie został udokumentowany. Czas rozwoju kijanek również nie jest znany dla tego gatunku; w ramce podano 45-80 dni, zapożyczone od *Phyllobates vittatus*.

Gdy pojawią się przednie kończyny, kijanka przestaje jeść. Obniż poziom wody do 1-2 cm albo połóż przy brzegu kamienie, korę i wilgotny mech, żeby mała żabka mogła łatwo wyjść na ląd. Odżywia się zapasami z ogona, dopóki nie zostanie on wchłonięty, a potem chowa się w liściach.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone młode są małe i należy je odchowywać w niewielkim pojemniku z wilgotnym podłożem, mchem i wieloma kryjówkami. Codziennie powinny dostawać najmniejsze skoczogonki i bezskrzydłe muszki owocowe, opylone wapniem i witaminami.

Młode są wrażliwe przez pierwsze miesiące. Gdy dobrze jedzą i wyraźnie urosną, można je przenieść do większego terrarium. Utrzymuj stabilną wilgotność i temperaturę i unikaj zbyt częstego przenoszenia.

Zdrowie i częste błędy

Nie udokumentowano chorób typowych właśnie dla tego gatunku. Najczęstsze problemy u drzewołazów to:

- Zbyt suche powietrze lub zbyt ciepłe terrarium, co prowadzi do odwodnienia i stresu. Utrzymuj wilgotność powietrza na poziomie 80-100 %, a temperaturę w dzień poniżej 25 °C.
- Niedobór wapnia i witamin, który powoduje słabe i zdeformowane kończyny. Opylaj pokarm suplementami.
- Infekcja grzybicza wywołana przez *Batrachochytrium dendrobatidis*, która atakuje skórę. Objawy to apatia, utrata apetytu i złuszczanie się skóry.
- Pasożyty i bakterie, jeśli terrarium jest brudne, a powietrze w nim stoi.

Zgłoś się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli żaba jest apatyczna, wychudzona albo ma rany lub obrzęki.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.